

Leygardagur 29. október 1983

Útbygging av her- stöð bert byggimál

Landsstýrið »kennir seg bundið« til lögtingssamtyktirnar um at einki hervald skal vera á føroyskum øki, men er samt við Tórshavnar býráð um, at útbyggingin er ikki í móti almennu byggisamtyktini.

Eftir galdandi lóg og byggisamtykt hevur Flyvestation Thorshavn rætt til at endurnýggja stöðina í Mjorkadali.

Hetta gongur fram av svarinum, Pauli Ellefsen, lögmaður, gav Jóannes Dalsgaard, úr Javnaðarflokkinum, á lögtingi mikudagin.

Tá lögtingið var saman á ólavsku, setti Jóannes Dalsgaard lógmanni tveir fyrispurningar:

1. Við hvørjari heimild hevur landsstýrið góðkent byggiloyvið, sum ein meiriluti í Tórshavnar býráð hevur givið Forsvarets bygningstjeneste til bygging av ávisum bygningum í Mjorkadali.

2. Merkir hendan góðkenning, at landsstýrið ikki longur viðurkennir og virðir samtyktir lögtingsins frá 1960 og 1970 um hermenn og hernaðarútgørd á føroyskum øki?

»Kennir seg bundið av lögtingssamtyktunum«

Lögmaður svarar, at málið er avgreitt sum eitt byggimál av landsstýrinum.

Harafturat svarar Pauli Ellefsen — sum nevnt omanfyri — at góðkenningin av avgerð býráðsins merkir, at eftir galdandi lóg og byggisamtykt hevur umsøkjari lógligan rætt til tað, hann søkti um, at renovera stöðina.

Og til næsta spurningin svarar lögmaður:

»Góðkenningin merkir sjálvandi ikki, at landsstýrið ikki kennir seg bundið av lögtingssamtyktunum frá 1990 og 1970«.

Saman við svarinum er lagt eitt skriv frá Torbjørn Poulsen, landsstýrismanni. Hetta er eitt svar til ein fyrispurning frá lögtingsformanninum, Jógvani Sundstein. Hann bað landsstýrið geva eina frágreiðing um útbyggingina í Mjorkadali og á Sornfelli.

Eisini er ein frágreiðing, ið landsstýrið gav lögtinginum í 1972, lögð saman við svarinum til tann nýggja fyrispurningin.

Tók seg upp í vár

Spurningurin um herstöðirnar í Føroyum tók seg upp av nýggjum, tá Forsvarets Bygningstjeneste fyrir Flyvestation Thorshavn søkti um loyvi at seta upp nakrar arbeiðsbarakkir í samband við ætlaðu útbyggingina og endurnýggjanina av stöðini í Mjorkadali og á Sornfelli.

Málið var fyrir í býráðnum tær tvær ferðir í vár. Ein meiriluti í býráðnum gav loyvi til at gera frávik frá almenni byggisamtyktini, treytað av at landsstýrið góðkendi frávikini. Tað gjørdi landsstýrið.

Men longu áðrenn byggiloyvið var givið, var

spakin settur í jørðina í Mjorkadali. Men hetta arbeiðið stöðgaði skjótt.

Fyri at mótmæla endurnýggjanini av stöðini og tilveru hennara í Føroyum varð skipað fyrir mótmælisgongu og fyrir fundi uppi í Mjorkadali 2. hvítusunnudag. Um 500 fólk luttóku á hesum fundinum.

Í stríð við lögtingsamtyktirnar

Eftir hetta setti Jóannes Dalsgaard fyrispurningarnar fram. Í viðmerkingunum til teir sigur hann m.a., at tær tvær ferðir, ávikavíst 1960 og 1970, hevur Føroya Lögting mótmælt, at hermenn og hernaðarútgørd verða knýtt at stöðini í Mjorkadali og á Sornfelli og á stöðini á Eiði. Gongdin annars í hesum máli má metast at vera tingmonnum kunnug.

— Hóast hesar stöðir eru klárt í stríð við lögtingsins samtyktir, eru tær framvegis í landinum til stóran vanda fyrir Føroya fólk, um spenningurin í heiminum endar við einum avmarkaðum ella einum altumfatandi samanstæði millum tær stóru hernaðarsamgongurnar.

Av hesum fylgir, at einhver nútíðargørd ella útbygging av nevndu stöðum má vera í stríð við samtyktir lögtingsins. Av

hesum fylgir somuleiðis, at eithvørt byggiloyvi í samband við stöðina í Mjorkadali má stríða imóti samtyktum lögtingsins, og hevur tað tí týðning fyrir almenningin at fáa at vita, hvørja heimild landsstýrið heldur seg hava til at góðkenna eitt ólógligt byggiloyvi.

— Somuleiðis hevur tað stóran áhuga hjá lögtingi eins og hjá almenninginum sum heild klárt og greitt at fáa at vita, um sitandi landsstýri viðurkennir lögtingsins samtyktir ella ikki, endar Jóannes Dalsgaard viðmerkingarnar til fyrispurningin.

Frágreiðingin frá 1972

Saman við svarinum er eisini ein frágreiðing til lögtingið, sum Atli Dam, táverandi lögmaður, hevur undirskrivað.

Henda, ið greiðir frá ávaringarstöðini á Sornfelli og loranstöðini á Eiði, er soljóðandi:

»Við skrivi frá 17. oktober 1970 greiddi landsstýrið ríkismyndugleikunum frá lögtingssamtyktini frá 19. august 1970 í lögtingsmáli nr. 17/1970: Frágreiðing frá millumtinganevndini í lögtingsmáli nr. 78/1968, har heitt var á landsstýrið um at siga ríkisstjórnini frá, at tað sambært lögtingsviðtøku frá 13. april 1940

er lögtingsins stöða, at Føroyar verða hildnaruttan fyrir ósemju landanna millum og hermásligar samgongur og at lögtingið sambært lögtingsmáli nr. 14/1960 mótmælir, at hermenn verða knýttir at Sornfelli- og Eiðisstöðini og noktar fyrir, at krigsútgørd verður goymd á føroyskum landella sjóki.

Eisini varð landsstýrið biðið um at heita á ríkisstýrið at kanna líkindini nú at seta hesar lögtingsviðtøkur í verk.

Hondvápn til vaktarhald

Hilmar Baunsgaard, táverandi statsministari, svaraði í skrivi frá 1. juli 1971. Viðvíkjandi stöðunum á Sornfelli og á Eiði visir hann til frágreiðing í 1961 frá táverandi statsministara Viggo Kampmann og sigur frá, at siðani tá eru ikki farnar fram broytingar av týðningi.

Radarstöðin á Sornfelli, sum er eitt lið í ketuni av radarávaringarstöðum, er relestøð fyrir radiosambandið ímillum flogflýgvir Føroyum og fløgvlínin í Vágum. Hon er tikið upp í AIP Grønland og Føroyar (radiosambands- og navigatiónshjálpi) fyrir alla fløgerfærslu á hesum økjum, og veitir sostatt sivilum fløgflorum, sum fløgva til Føroyar og Grønlands navigatións-

hjálp.

Eisini er stöðin við í loft- og sjóbjargingartænastuni saman við bjargingarstöðunum í Tórshavn og Keflavík. Stöðin hevur hondvápn við lóðuri til at nýta í sambandi við vaktarhald á staðnum. Manningin er ialt 140 mans, harav 19 sivilir, sum allir eru føroyingar.

Stöðin á Eiði sivil

Loranstöðin á Eiði er heilt sivil og verður ríkin av »Fyrvæsenet«. Hon kann nýtast av øllum skipum og fløgflorum, sum sigla ella fløgva í norðuratlantsøkinum. Loran C systemið kann nýtast av sivilum, ið bæði móttakarar og loranort fáast í frium handli. Harumframt verður loran C nýtt av sjøverjuskipunum við Føroyar, kaðalskipum og havransóknarskipum. Manningin er 19 føroyingar undir leiðslu av einum tænaðsmanni frá »Fyrvæsenet«.

Annars ger Hilmar Baunsgaard vart við, at hernaðarspurningar viðvíkja ríkinum sum heild, og mugu viðgerast við hesum í huga. Stjórnin hevur tikið samtykt lögtingsins til eftirtektar og vil ávirka, at tey sjónarmiðini, sum lögtingið førir fram, verða ímillum tað tilfar, sum verður lagt til grund fyrir politisku og hernaðarlígu metingina av trygdarpolitikki Danmarkar.